

Šemsudin Džeko, Turistička zajednica Kantona Sarajevo
Spasoje Bjelica, Visoka škola za uslužni biznis, Istočno Sarajevo – Sokolac

DRUŠTVENI AMBIJENT ZA RAZVOJ TURIZMA I SPORTA

Za razvoj turizma i sporta, kao i svih drugih oblika društvene aktivnosti, potrebno je da se stvore određeni preduslovi i određeni stepen aktivnosti. Turizam i sport se danas u svijetu razvijaju po jednoj ubrzanoj uzlaznoj dinamici. Sve se više stvaraju uslovi da manji broj svjetskog stanovništva obezbjeđuje uslove za egzistenciju ostatka stanovništva. Samim tim se stvara prostor, kao i preduslov da ostali dio stanovništva raspolaže vremenom i sredstvima potrebnim za aktivnost u drugim sferama.

Turizam je po više osnova i atraktivan i privlačan, samim tim što se kroz tu vrstu aktivnosti formira posebna privredna grana, koja postaje vrlo značajni segment privredne djelatnosti u većini zemalja svijeta. Ona pruža mogućnost da se upoznaju oni dijelovi zemlje i zemljine kugle, koje potrošače u toj oblasti interesuju. S druge strane, ona zapošljava značajan broj ljudi i, na osnovu tih aktivnosti, obezbjeđuje njihovu egzistenciju. Treće, stanovništvo koje ima finansijske mogućnosti, interesovanja i slobodnog vremena, kroz aktivnosti u ovoj privrednoj grani ispunjava dobar dio svojih želja, pokriva interesovanja, uspostavlja kontakte, komunikacije smanjuje tenzije.

Sport je grana koja je u velikoj ekspanziji. Mi ćemo samo spomenuti neke. Kao što je već navedeno, stvaraju se uslovi za značajan broj stanovništva u budžetu vremena i budžetu sredstava da se dobar dio aktivnosti usmjeri prema sportskom angažovanju. Tu su vrlo različiti segmenti interesovanja, motivacije, mogućnosti i starosnog doba. Obično se najmasovnije pokazuje interesovanje kod omladine. Što vrijeme više odmiče, to se pravi određena selekcija i smanjuje broj onih koji već postižu i očekuju nešto prema svojim početnim ambicijama.

Sportski vijek je dosta kratak, ali mnogi koji su angažovani kao takmičari u određenim sportskim priredbama, kasnije to svoje prisustvo u sportu produžavaju na različite načine. Jedan vid je da ostaju da rade sa dolazećim mlađim kategorijama, prenoseći svoja iskustva i ostvarene ili neostvarene lične ambicije. Drugi vid je da se potpuno profesionalno posveti trenerskom pozivu. Treći vid je da se uključi u organizacije i saveze sportskih društava. Četvrti, da preko svojih ličnih nasljednika pokuša ostvariti visoke domete tamo gdje se taj aktivizam ispoljava.

U društvu se pojavljuje dosta ozbiljnih problema sa velikim brojem sportista koji su imali manje ili više uspješnu karijeru ili su na putu te svoje karijere imali određene ne- daće (povrede itd.), ali, budući da se vrlo često nisu osposobili za drugu vrstu aktivnosti, onda se očekuje od sportskih klubova, organizacija i saveza da se nađe neko udomljenje.

Danas je ekspanzija sporta takva da svakodnevno niču neke nove takmičarske forme i formiraju klubovi, savezi, organizacije, da se ozbiljno nameće pitanje koliko društvo na jednom stepenu razvoja može da izdrži ili opsluži sportskih grana i pojedinaca u tim sportskim granama. Najveći dio sportskih grana ne može opstati od sopstvenih prihoda, ali smo u fazi, kad se obično, bez imalo dileme, zahtjev postavlja društvu i očekuje

da društvo da odgovor, čak i konačno razrješenje na pojedinačne ili užegrupne ambicije u određenim sportskim aktivnostima. Taj problem se usložnjava utoliko više što se ne možemo oteti utisku da, ako je stepen nezaposlenosti stanovništva veći, onda se aktivnost kroz sportske grane nastoji pretvoriti u izvor egzistencije, potrošnju vremena i drugo.

Da bismo bolje shvatili taj ambijent uopšte za razvoj djelatnosti, a posebno za razvoj turizma i sporta, u svjetskim razmjerima, kratko ćemo dodirnuti glavne punktove koji imaju veliku moć i uticaj na tok svjetskih zbivanja.

Najmnogoljudnija zemlja sveta, Kina, danas se posmatra kao jedna enigma kapitalizma, komunizma. Ovdje navodimo da se očekuje da oko 20tih godina ovog vijeka Kina izbije na čelo ljestvice društvenog razvoja

2007.	2020.
SAD	Kina
Japan	SAD
Kina	Japan
Njemačka	Italija
Francuska	Indonezija

Očekivani razvoj – izvor; Svjetska banka, STO, EU

Sami Kinezi vjeruju da svijet pretjeruje u tome i da će se to najvjerovatnije desiti oko sredine ovoga vijeka. Da su Kinezi skloniji realnosti nego samozavaravanju, svjedoči kinesko često podsjećanje da je u njihovoj zemlji prosječan prihod po stanovniku 1703, a u Americi 43000 dolara. Razlika djeluje prilično nepremostivo. Otkud onda ove tvrdnje o takvom usponu Kine?

Moglo bi se reći da je očekivanje kineskog ekonomskog prodora utemeljeno u činjenicama da:

- Kina raspolaže ogromnim deviznim rezervama,
- ogromni je mamac za svjetski kapital,
- to je zemlja najvećeg ekonomskog tržišta,
- to je zemlja koja ne samo prima svijet, već u njega sve češće odlazi.

Samo u Sudanu kontrolišu 40% eksploatacije nafte, a svoje rezerve nafte, na kojoj pojedine provincije plivaju (sjeverozapadna provincija Cijandang) čuva.

Malo koja metropola nema danas kinesku četvrt.

Kina danas, kao supersila, ima političku moć, pa već poodavno radi kao amortizer sjevernokorejskih nuklearnih apetita. Uticajan je član Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih Nacija.

Manje poznato je da Kina ima najveći broj satelita u orbiti. Taj rekord drži odavno.

	stanovnika	nezaposlenih	ispod granice siromaštva
Kina	1314 miliona	4.2%	10%
SAD	298 miliona	4.8%	12%
Rusija	143 miliona	6.6%	17.8%
Evropa – 27 država	487 miliona	8.8%	10%

Prema mnogim teoretičarima, Amerika je danas superiorna u 4 odlučujuća dome- na globalne moći: vojnom, ekonomskom, tehnološkom i kulturnom.

Ovdje ćemo se zadržati samo na napomeni da je Amerika odavno meka za visoko obrazovanje – približno pola miliona najdarovitijih ljudi iz svijeta studira na prestižnim američkim univerzitetima, od kojih se najbolji nikad neće vratiti svojoj kući.

Rusija se danas pokazuje kao sve moćniji rival, koji neće u konfrontacije. Umni Francuz Šarl Sent-Bev je 47. godine procijenio: budućnost svijeta će se riješiti između dva velika naroda – Rusa i Amerikanaca. U međuvremenu je najmanje dva puta izgleda- lo da od ovog proročanstva neće biti ništa.

Ulogu velikog reformatora posljednjih godina igrao je dosadašnji predsjednik Vla- dimir Putin. Nekada velika carica Katarina je rekla da je veličina i moć imperije sagra- đena na manama ljudi koji su tvorili njenu historiju. Bez obzira na slabosti ili veličinu, dosadašnji predsjednik je u vođenju ruske spoljne politike ideologiju (i komunizam i antikomunizam) zamijenio geopolitikom i trajnim nacionalnim interesima.

Svjetski ekonomski stručnjaci su 2004. godine izračunali da će Rusija polovinom 21. vijeka, sa 5870 miliona dolara nacionalnog bruto proizvoda, biti šesta sila svijeta. Ali, i ako zaobiđemo to predviđanje budućnosti, činjenica je da je Putinova Rusija sa bilionom dolara BDP tokom januara 2007. godine ne samo prvi put nadmašila svoj bruto produkt iz 1990. godine, nego i pretekla mnoge evropske zemlje. To je dalo povoda Di- mitriju Medvedevu, sadašnjem Putinovom nasledniku, da tada saopšti kako će njegova zemlja 2009. preteći Veliku Britaniju i Francusku.

Da se približimo malo do nas, pa da kažemo nešto i o Evropi.

Prvo pitanje jeste šta će biti Evropska Unija za 10 ili 20 godina. Da li su sjedinjene evropske države slične SAD-u ili samo potrošena prošlost?

Mišljenja su, naravno, različita, ali se u jednome svi slažu: ovakva kakva jeste danas, EU ne može dugo opstati, jer niti je ona sama država, niti su njene članice sasvim samostalne države.

Nije sporno da je EU sila sa svojih 27 članica i 487 miliona stanovnika najveća integrisana ekonomija, malo ispred SAD, ali nedostaje joj politička težina da bi bila u stanju da se uspješno nosi sa zemljama o kojima smo ranije govorili.

Velika boljka EU, koju posebno ističemo i ostavljamo brojke ispred čitalaca, je- ste:

- kad je EU bila osnovana, Evropljani su činili 21% stanovništva sveta, a
- danas je taj procenat 11, a do sredine ovog vijeka, prema prognozama, spasti će na 7.

A šta misle obični građani? Prema prošlogodišnjem zajedničkom istraživanju u svim EU članicama, 8 od 10 građana (82%) smatra da institucije EU loše komuniciraju sa njima, a samo 36% misli da razume kako EU funkcioniše.

Ove zemlje, kao i neke druge, su moćne ekonomske zemlje svijeta i one nastoje da pridobiju pametne i stručne. Od 400 000 raseljenih po svijetu, 10% čini intelektualnu elitu. Još 60tih godina prošlog vijeka Čerčil je rekao da će imperija budućnosti biti im- perija uma. Visoke tehnologije, biznis, finansije, javne administracije, pokazuju snažnu potrebu za talentima, da bi se to danas pretvorilo u rat za stručnjake. Ko dobije stručnja-

ke, dobio je sve, jer je kvalitet uma, po jednodušnoj ocijeni stručnjaka, važniji od tehnološkog razvoja i samih resursa. Ljudska pamet je uslov razvoja.

U globalnom svijetu neprekidno se vode ratovi za najbolje – i mlade koji obećavaju i za iskusne koji su već pokazali šta znaju. Možda je mjesto da postavimo i pitanje, kako se to čini u časopisu Ekonomist, zašto je bitka za pametne tako agresivna. Najnormalnije je što možemo primijetiti da je potražnja nadmašila ponudu. Nema dovoljno stručnjaka za sve zahtjeve. Ima dobrih studenata, ali nedostaje iskustvo, a baš iskustvenih sve je manje. Po određenim anketama, teže je naći stručnjaka i rukovodioca sada nego pre dvije godine. Anketa Američkog instituta za istraživanje u privredi “Corporate Executive Board“ kazuje da je kvalitet stručnjaka opao za posljednje dvije godine za 10%.

Literatura

1. Bjelica, S. (2000) *Sociologija sporta*, MILREX, Novi Sad.
2. Bjelica, S. (2000) *Sociologija*, DOO Dnevnik Holding, Novi Sad.
3. Ishikawa, K. (1987) *Guide to Quality Control*, Asian Productivity Organization, Tokyo.
4. Jerotić, V. (1990) *Čovek i njegov identitet*, Dečje novine, Gornji Milanovac.
5. Kajoa, R. (1985) *Igre i ljudi*, Nolit, Beograd.
6. Lukić, R. (1976) *Sociologija morala*, Naučna knjiga, Beograd.
7. Simonović, Lj. (1984) *Sport-zabava, manipulacija, religija, stvaralaštvo*, Pogledi 3.
8. Šušnjar, D. (1990) *Ribari sportskih duša*, Mladost, Beograd.
9. Umberto, E. (1973) *Kultura, informacije, komunikacije*, Nolit, Beograd.
10. M. Vasović i Ž. Jovičić: *Važnije turističko-geografske regije Evrope*, Rad, Beograd 1982.
11. Slobodan Unković, *Ekonomika turizma*, Savremena administracija, Beograd, 2001
12. Leonard J.Lickorish i Carlson L. Jenkins ; *Uvod u turizam*, Ekokon doo, Split 2006.
13. Chris Cooper i drugi; *Tourism principles and practice*, FT, Prentice Hall 2005.

SUMMARY

Global trends of tourism and sports development pose a need to perceive conditions and potentials of their inevitable interdependence and interrelation. Thus, recognizing this relationship will help to better foresee and act in order to facilitate more progressive development that meets society's needs and requirements.